

מִי דַעַת

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת / מאת הרב ד. אוסטרוף שליט"א
הלכות אלו היו למראה עיניו של הגר"מ שטרנבוך שליט"א.

הערה: אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. ככל שאלה יש להיוועץ במורה הוראה.

ניירות כתיבה - אם אדם מקפיד עליהם שלא להשתמש בהם לשום מטרה אחרת אלא לכתיבה, אע"פ שאינם יקרי ערך מבחינה ממונית אלא יקרים לאדם בשביל השימוש בהם, דינם כדין מוקצה מחמת חסרון כיס³.

בולים - אפילו זולים דינם כדין מוקצה מחמת חסרון כיס⁴, מפני שאנשים לא משתמשים בהם לשום דבר חוץ מלצורך שליחת דואר, ומשום כך אף שומרים עליהם במקום מיוחד לבל יתקלקלו.

מסמכים חשובים - כגון: תוכניות בניה, חשבונות, חוזים, פנקסי שיקים, כרטיס אשראי וכו', דינם כדין מוקצה מחמת חסרון כיס⁵, מפני שמקפידים לשומרם במקום מיוחד ולא לעשות בהם שום שימוש אחר.

דרכון ותעודת זהות - כיון שרגילים לשומרם בנרתיק מיוחד ואין בהם שום שימוש בשבת, הרי הם ג"כ מוקצה מחמת חסרון כיס⁶.

כרטיסיה של אוטובוס - לכאורה דינה כדין מוקצה מחמת חסרון כיס, מפני שאם משתמשים בה לדברים אחרים היא מתבלה ומתקלקלת⁷. אמנם יש אנשים שאינם מקפידים כ"כ ומשתמשים בכרטיסיה לצורך סימניה בספר וכדו' שימושים שאינם מבלים אותה כ"כ, וא"כ אפשר שאין דינה כדין מוקצה מחמת חסרון כיס, אלא כדין כלי שמלאכתו לאיסור שיתבאר להלן א"ה.

מוקצה מחמת חסרון כיס

הגדרת הדבר: כל כלים או חפצים שבני אדם מקפידים עליהם ונזהרים שלא ינזקו, ומשום כך לא משתמשים בהם לשום דבר חוץ מהשימוש המיועד להם וכשלא משתמשים בהם שמים אותם במקום שמור [והשימוש המיועד להם הוא שימוש שאסור לעשותו בשבת, או אפילו מותר לעשותו בשבת אבל אין הוא עומד לשימוש בשבת מחמת שנזהרים עליו כנ"ל].

דוגמאות למוקצה מחמת חסרון כיס

סכין שחיטה¹ וסכין מילה - הינם סכינים שבעליהם מקפידים עליהם מאוד ושומרים אותם לבל יפגמו וכדו', ומשום כך אין משתמשים בהם כלל לשום דבר חוץ משחיטה ומילה. ושומרים עליהם במקום מיוחד לבל ינזקו. ועל כן דינם כדין כלי שמלאכתו לאיסור שאסור להזיזו ולטלטלו בשום אופן.

מצלמה יקרה - היא מוקצה מחמת חסרון כיס², שהרי אין משתמשים במצלמה אלא בשימוש המיועד לה, והוא שימוש שאסור לעשותו בשבת, ובעת שאין משתמשים בה שומרים עליה, וכן אין נותנים אותה לילדים קטנים.

מכשיר IPOD - הינו ג"כ מוקצה מחמת חסרון כיס, מטעם הנ"ל במצלמה.

¹ ש"ע סימן ש"ח סעיף א'.

² זולענין סכין של מילה שמשמש בו לצורך המילה בשבת זו, עיין מ"ב סימן ש"י ס"ק ט"ו.

³ ומצלמה זולה שאין מקפידים עליה, הרי היא מוקצה אבל לא מחמת חסרון כיס.

⁴ שמירת שבת כהלכתה פרק כ' סעיף י"ט ועי"ש הערה נ"ו.

⁵ שם סעיף כ'.

⁶ שם פרק כ"ח סעיף ו'.

⁷ שם.

⁷ עיין שם פרק כ' סעיף כ'.

מה דין תמונה תלויה על הקיר?

תמונה התלויה על הקיר, אם מקפידים עליה שלא תינזק וכשמורידים אותה מהקיר נזהרים בה מאד, דינה כדין מוקצה מחמת חסרון כיס⁸. אבל תמונה שאינה עלולה להינזק ואין מקפידים עליה כ"כ, אינה מוקצה. ודעת החזו"א⁹, שכל שקבע לה מקום ואין דרך לטלטלה משם, דינה כדין מוקצה גמור.

האם מותר להחליף שלט "יעלה ויבוא" או שלט "ותן טל ומטר" התלוי בקיר ביהכנסת?

שלטים אלו אינם מיועדים להיות תלויים בקיר בקביעות, אלא כפי צורך העניין, ועל כן אין דינם כדין שאר תמונות שנתבאר לעיל, ומותר להחליף שלטים אלו בשבת.

האם מותר להזיז ארון כבד בשבת?

ארון כבד שאין מזיזים אותו ממקומו מחמת כובדו, אין איסור להזיזו ממקומו בשבת, אע"פ שיש לו קביעות מקום¹⁰. אולם, אם מקפידים שלא להזיזו ממקומו מחשש שיתקלקל ע"י כן, הרי הוא בכלל מוקצה מחמת חסרון כיס, ואסור להזיזו בשבת¹¹.

מוקצה מחמת חסרון כיס שנשבר ועכשיו אין מקפידים עליו, האם מעתה מותר לטלטלו?

ישנו דין שדבר שהיה מוקצה בבין השמשות של כניסת שבת הרי הוא מוקצה לכל השבת, ואע"פ שנתבטל הסיבה שמחמתה הוא היה מוקצה בתחילת השבת. [מ"ג דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכולי יומא] - מתוך שהיה מוקצה לבין השמשות התקצה לכל היום].

ומשום כך כתב המ"ב¹², שדבר שהיה מוקצה מחמת חסרון כיס ובאמצע השבת נשבר, ועכשיו כבר אין האדם מקפיד עליו שהרי אינו שווה כל כך, אפ"ה הוא נשאר מוקצה כדין מוקצה מחמת חסרון כיס, כמו שהיה דינו בבין השמשות.

וכן הדין אם באמצע השבת חשב האדם שאינו מקפיד על הדבר, כגון מוהל או שוחט שהחליט לקנות סכין חדשה למלאכתו, ורוצה עכשיו להשתמש בסכין המילה או השחיטה לחתוך איזה דבר, הדבר אסור, משום שאע"פ שאין הסכין חשוב בעיניו כבר, כיון שהוא התקצה בכניסת השבת הרי הוא מוקצה לכל השבת.

מצלמה יקרה מאד שנשכחה במרפסת ועכשיו יורדים גשמים והיא עלולה להתקלקל, האם מותר להכניסה לתוך הבית?

מצלמה יקרה הרי היא מוקצה מחמת חסרון כיס כפי שנתבאר לעיל, ומוקצה מחמת חסרון כיס אסור להזיזו אפילו במקום הפסד¹³. [ולא יועיל בזה אפילו אם ירצה להשתמש במוקצה הזה לאיזה שימוש המותר, שזה מועיל רק בכלי שמלאכתו לאיסור וכפי שיבואר לקמן א"ה, אבל במוקצה מחמת חסרון כיס אין מועיל עצה זו כלל].

אולם, מותר לכסות את המצלמה בניילון או איזה כלי וכדו' לבל תתקלקל. משום שאין איסור לטלטל דבר שאינו מוקצה אפילו כשמטלטלים אותו לצורך דבר המוקצה¹⁴.

בגליון הבא:

— כלי שמלאכתו לאיסור

— מה הדין כשיש לי מפצח אגוזים ובכ"ז אני רוצה לפצח עם פטיש?

— כלי שמלאכתו לאיסור שנשכח בחוץ ויכול להתקלקל מהגשמים האם מותר להכניסו?

⁸ שם סעיף כ"ב.
⁹ סימן מ"ג ס"ק י"ז, ועיין שמירת שבת כהלכתה שם הערה ס"ז.
¹⁰ שר"ע סימן ש"ח סעיף ב'.
¹¹ מ"ב סימן ש"ח ס"ק ח'.
¹² שם סוף ס"ק ל"ה בשם המג"א.

¹³ שר"ע סימן ש"ח סעיף א'.
¹⁴ שר"ע סימן ש"ח סעיף ו'.

מרכז למודי דעת

- תכנית לימודים ייחודית המסייעת ללומד להגיע לרמה גבוהה בידיעת ההלכה.
- התכנית משלבת שיעורי הלכה כתובים הנשלחים בדיוור ישיר לבתי הלומדים, שאלות סיכום וחזרה, מבחנים תקופתיים, קשר עם רבנים ותעודה.
- שיעורים בהלכות: איסור והתר, שבת, עירובין, נדה, מקואות, חופה וקידושין, אבלות.
- למודי דיינות.
- הכנה מושלמת לבחינות הסמיכה.

להצטרפות ולקבלת מידע נוסף חייגו:

03-6166340

E-mail: limd@netvision.net.il

www.limd.co.il

